

Sygn. akt II Ca 561/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan

Sędzia Sądu Rejonowego Anna Wołucka-Ławnikowicz (del.)

Protokolant Maciej Bielak

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2016 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) (...) Funduszu (...) w W.

przeciwko E. U.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 20 kwietnia 2016 roku, sygn. akt II C 91/15

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1. w części dotyczącej żądania zapłaty kwoty 34189,34 zł (trzydzieści cztery tysiące sto osiemdziesiąt dziewięć złotych trzydzieści cztery grosze) z ustawowymi odsetkami od dnia 6 listopada 2014 roku oraz w punkcie 2. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 561/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 listopada 2014 roku powód (...) (...) Fundusz (...) w W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej E. U. kwoty 40574,09 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem należności z umów o kredyt bezpieczny i kartę kredytową zawartych przez pozwaną z bankiem, od którego powód nabył te wierzytelności w drodze cesji.

*

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

1. oddalił powództwo,

2. zasądził od (...) (...) Funduszu (...) w W. na rzecz E. U. kwotę 2417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 9 sierpnia 2007 roku pomiędzy (...) Spółką Akcyjną Oddział w Polsce a pozwaną E. U. zostały zawarte umowy o kredyt bezpieczny oraz karty kredytowej, na podstawie których bank oddał pozwaną do dyspozycji środki pieniężne w ustalonej umową wysokości, a pozwana zobowiązała się do zwrotu kwoty pieniężnej z odsetkami w ustalonych terminach spłaty.

Wobec niewywiązywania się przez pozwaną z warunków umów bank złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, co doprowadziło do powstania wymagalności całej kwoty niespłaconego przez pozwaną kapitału wraz z kwotą odsetek umownych stanowiących część odsetkową raty kapitałowo-odsetkowej za okres obowiązywania umowy oraz odsetek karnych za opóźnienie naliczonych od zadłużenia przeterminowanego.

W celu realizacji swoich roszczeń wierzyciel (...) Spółka Akcyjna Oddział w Polsce wystawił w dniu 25 sierpnia 2011 roku przeciwko dłużniczce E. U. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), w którym zażądał od dłużniczki zapłaty:

1. z tytułu umowy o kredyt bezpieczny zawartej w L. w dniu 9 sierpnia 2007 roku:

- kwoty 20426,07 zł z tytułu niespłaconego kredytu, z odsetkami ustawowymi od dnia 12 czerwca 2011 roku do dnia faktycznej spłaty,

- kwoty 1881,37 zł z tytułu odsetek umownych, naliczonych zgodnie z regulaminem kredytu, z odsetkami ustawowymi od dnia 25 sierpnia 2011 roku do dnia faktycznej spłaty,

- kwoty 106 zł z tytułu naliczonych opłat, zgodnie z regulaminem kredytu bezpiecznego udzielonego przez (...), z odsetkami ustawowymi od dnia 25 sierpnia 2011 roku do dnia faktycznej spłaty,

2. z tytułu umowy karty kredytowej zawartej w L. w dniu 9 sierpnia 2007 roku kwoty 2237,30 zł z tytułu niespłaconej karty kredytowej, z odsetkami ustawowymi od dnia 29 maja 2011 roku do dnia faktycznej spłaty.

Postanowieniem z dnia 19 października 2011 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie nadał powyższemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności z zastrzeżeniem, że wysokość egzekwowanego roszczenia nie może przekroczyć kwoty 300000 zł co do pierwszej umowy i kwoty 75000 zł co do drugiej umowy.

Na podstawie powyższego tytułu wykonawczego prowadzone było przeciwko dłużniczce E. U. postępowanie egzekucyjne.

Na skutek przekształceń podmiotowych obecnie powodowy (...) (...)Fundusz (...) w W. stał się następcą prawnym pierwotnego wierzyciela.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dokumentów ustalił powyższy stan faktyczny i dodał, że jest on niesporny.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy przyjął, że powództwo nie jest zasadne, gdyż powód nie ma interesu prawnego w dochodzeniu swojego roszczenia w postępowaniu rozpoznawczym.

Sąd Rejonowy wskazał, że poprzednik prawny powoda – bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 roku, Nr 140, poz. 939, ze zm.). Tytuł ten nie stanowi przeszkody do wszczęcia i ważnego przeprowadzenia rozpoznawczego postępowania cywilnego, gdyż nie korzysta on z powagi rzeczy osądzonej.

W wyniku poddania się egzekucji na podstawie przepisów Prawa bankowego dochodzi do nawiązania stosunku prawnego pomiędzy dłużnikiem, który składa oświadczenie o poddaniu się egzekucji a wierzycielem (bankiem), do którego oświadczenie to jest kierowane. Na podstawie tej czynności wierzyciel (bank) uzyskuje akt, który nadaje się do zaopatrzenia w sądową klauzulę wykonalności i który w dalszej konsekwencji uprawnia do skutecznego wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. Poddanie się egzekucji w trybie przepisów Prawa bankowego należy

traktować jako czynność prawną, która stwarza upoważnienie do przymusowego dochodzenia obowiązku świadczenia z pominięciem cywilnego postępowania rozpoznawczego.

Powód jako wierzyciel dysponujący niekwestionowanym tytułem wykonawczym (bankowym tytułem egzekucyjnym zaopatrzone w sądową klauzulę wykonalności) uprawniony jest do wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi.

Okoliczności tej nie zmienia fakt następstwa procesowego po stronie wierzyciela. Powód bowiem może uzyskać w trybie art. 788 k.p.c. tytuł wykonawczy na swoją rzecz jako na następcę prawnego swojego poprzednika.

Poddanie się egzekucji w trybie Prawa bankowego co do zasady pozbawia zatem wierzyciela interesu prawnego w dochodzeniu w postępowaniu rozpoznawczym roszczenia, które zostało objęte oświadczeniem. Ma to znaczenie również ze względu na bezpieczeństwo obrotu. Gdyby bowiem dopuścić możliwość skutecznego popierania powództwa przez wierzyciela w postępowaniu rozpoznawczym, wierzyciel mógłby uzyskać drugi tytuł wykonawczy dotyczący tego samego roszczenia. Sytuacja taka doprowadziłaby do powstania konkurencji tytułów egzekucyjnych, co stwarzałoby niebezpieczeństwo nadużyć w egzekucji. W obronie przed egzekucją dłużnik zostałby zmuszony do wytoczenia dwóch powództw opozycyjnych. W rezultacie zapadłyby dwa wyroki dotyczące wprawdzie innych tytułów wykonawczych, lecz odnoszące się do tego samego stosunku cywilnoprawnego.

Powód odzyskałby interes prawny niezbędny do dochodzenia roszczenia w drodze postępowania rozpoznawczego w sytuacji, gdyby rozmiar dochodzonego roszczenia przewyższał górną granicę odpowiedzialności dłużnika wynikającą z oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Taka sytuacja jednak w niniejszej sprawie nie zachodziła.

Ustalenia oraz twierdzenia pozwanej dotyczące wysokości dokonanych na rzecz wierzyciela wpłat nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, natomiast będą miały znaczenie w przypadku, gdyby pozwana podjęła środki prawne zmierzające do pozbawienia lub ograniczenia wykonalności bankowego tytułu wykonawczego.

Sąd Rejonowy dodał, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 roku, P 45/12, stwierdzającym niezgodność z Konstytucją przepisów o bankowych tytułach egzekucyjnych, wskazał, że w związku z odroczeniem utraty mocy tych przepisów w okresie odroczenia powinny one być nadal stosowane.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Rejonowy uzasadnił przepisami art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., podniósł, że powód przegrywając sprawę jest zobowiązany zwrócić pozwanej koszty procesu, na które złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej – radcy prawnego ustalone w stawce minimalnej na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349, ze zm.) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa.

*

Apelację od tego wyroku wniósł powód (...) (...) Fundusz (...) z siedzibą w W., zaskarżając wyrok w części, w jakiej Sąd Rejonowy oddalił powództwo co do kwoty 34.189,34 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz rozstrzygającą o kosztach procesu.

Powód zarzucił zaskarżonemu wyrokowi

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 96 oraz 97 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 listopada 2015 roku) poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, co objawiło się w przyjęciu, że syngularny następca banku – nabywca wierzytelności wynikającej z umowy kredytu, który sam bankiem nie jest, nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa i uzyskaniu nowego tytułu wykonawczego, bowiem może złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie szczególnego tytułu prawnego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego i na tej drodze zaspokajać swoje roszczenie, podczas gdy możliwość wystawienia niejurysdykcyjnego tytułu egzekucyjnego w postaci bankowego tytułu

egzekucyjnego była szczególnym uprawnieniem ekskluzywnie przysługującym bankom, powód zaś, będący funduszem sekurytyzacyjnym, nie może na takim tytule uzyskać klauzuli wykonalności na swoją rzecz na mocy art. 788 k.p.c., a w celu dochodzenia swoich roszczeń musi uzyskać nowy tytuł egzekucyjny w postaci wyroku bądź nakazu zapłaty;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 509 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, objawiające się w przyjęciu, że wraz z nabytą wierzytelnością, powód nabył prawo do wszczęcia egzekucji w oparciu o szczególny, niejurysdykcyjny tytuł wykonawczy (bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności), podczas gdy uprawnienie to wynikało z przepisów Prawa bankowego i immanentnie związane było z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie banku, nie zaś z wierzytelnością wynikającą z umowy kredytu, nie mogło więc zostać nabyte przez powoda wraz z roszczeniem pieniężnym; w konsekwencji tak błędnie dokonanej wykładni prawa materialnego Sąd przyjął, że powód nie ma interesu prawnego w wytaczaniu powództwa, skoro może uzyskać na swoją rzecz klauzulę wykonalności na mocy art. 788 k.p.c.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 34189,34 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku (jak należy wnosić – w zaskarżonej części) i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna o tyle, o ile konieczne jest uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

O nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wówczas, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, uznając bezzasadnie, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych lub procesowych unicestwiających roszczenie (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 roku, II CZ 96/16, Lex nr 21123008, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2015 roku, V CZ 63/15, Lex nr 1956359).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy zaniechał ustalenia okoliczności faktycznych związanych z istnieniem i wysokością roszczeń powoda względem pozwanej oraz oceny materialnej zasadności tych roszczeń, przyjmując, że powód nie ma interesu prawnego w żądaniu zasądzenia od pozwanej tych należności, gdyż jego poprzednik prawny (bank) uzyskał tytuł wykonawczy (bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w sądową klauzulę wykonalności) i powód może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności przedmiotowemu tytułowi egzekucyjnemu na swoją rzecz na podstawie art. 788 k.p.c.

Pogląd ten jest w sposób oczywisty błędny. W orzecznictwie utrwalone jest bowiem stanowisko, że możliwe jest nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz następcy prawnego pierwotnego wierzyciela (banku) tylko wówczas, gdy nabywca tej wierzytelności jest również bankiem. Nie można natomiast na podstawie art. 788 k.p.c. nadać klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz innego wierzyciela niż bank, w tym na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 roku, III CZP 46/14, OSNC 2015/4/42, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2011 roku, V CSK 312/10, Lex nr 864023, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2009 roku, IV CSK 422/08, OSNC-ZD 2010/2/36, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 roku, III CZP 129/05, OSNC 2007/1/4, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 roku, III CZP 9/04, OSNC 2005/6/98).

Tym samym, niezależnie od tego, że ustawą z dnia 25 września 2015 roku o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1854) uchylono przepisy o bankowym tytule egzekucyjnym, postanawiając jednak, że bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po wejściu tej ustawy w życie (por. art. 11 ust. 3 tej

ustawy), Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że zachodzi przesłanka unicestwiająca roszczenia powoda dochodzone w niniejszej sprawie.

Orzekając w sprawie ponownie Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności wezwie powoda do dokładnego określenia dochodzonych roszczeń z tytułu opłat manipulacyjnych w łącznej kwocie 184 zł i odsetek zwykłych umownych w kwocie 1881,37 zł, gdyż określenie tych żądań w piśmie powoda z dnia 8 maja 2015 roku (k. 97-98) nie czyni zadość wymaganiu z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. Wezwanie to powinno nastąpić pod rygorem zawieszenia postępowania w części dotyczącej tych roszczeń (art. 177 § 1 pkt 6 k.c.), gdyż w tej części sprawie nie można nadać dalszego biegu, a na jej obecnym etapie nie jest już możliwy zwrot pozwu w tej części.

Zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. pozew powinien zawierać dokładnie określone żądanie, a w przypadku, gdy żądaniem tym jest skapitalizowana kwota odsetek, powód powinien wskazać sposób jej wyliczenia, tj. od jakiej kwoty, za jaki okres i według jakiej stopy procentowej odsetki te zostały naliczone. W przeciwnym razie żądanie nie jest dokładnie określone, gdyż nie wiadomo, jakich roszczeń w istocie dochodzi powód, jak zostały one wyliczone, jakiego okresu dotyczą, co nie tylko uniemożliwi w razie sporu ocenę ich zasadności, ale również w przyszłości granic powagi rzeczy osądzonej czy częściowego zaspokojenia (skoro nie będzie wiadomo, co do jakich roszczeń żądanie zostało uwzględnione bądź oddalone, a następnie – zaspokojone). Te same wymogi należy odnieść do sumy żądanych przez powoda opłat manipulacyjnych, co do których należy wskazać rodzaj i wysokość jednostkowych opłat. Nie ma znaczenia, czy z pozwem wystąpił pierwotny wierzyciel czy nabywca wierzytelności.

Te braki formalne pozwu powinny być uzupełniane zgodnie z art. 130 § 1 i § 2 k.p.c., a w razie ich nieuzupełnienia, powinno dojść do zwrotu pozwu (oczywiście tylko w zakresie niedokładnie określonego żądania).

Podkreślić należy, że dokładne określenie żądania powinno nastąpić w pozwie bądź w piśmie uzupełniającym braki, natomiast nie może być tak, aby Sąd na podstawie przedłożonych umów czy dokumentów próbował ustalić, o jakie należności może chodzić.

Nie można przyjąć, że okoliczność ta mogłaby być badana jedynie w merytorycznym rozstrzygnięciu. Jeżeli bowiem nie byłby to brak uniemożliwiający nadania biegu sprawie (tzn. rozstrzygnięcie o żądaniu), a mogący najwyżej skutkować oddaleniem powództwa, rodziłoby się w takim razie pytanie, co do czego Sąd pierwszej instancji orzekłby o niezasadności żądania, jeśli np. nie miałby wiedzy, jakich należności czy odsetek powód zażądał, a w razie wytoczenia kolejnego powództwa o te same należności, na jakiej podstawie przyjąłby, że zachodzi powaga rzeczy osądzonej, skoro równie dobrze można by twierdzić, że w nowym pozwie powód żąda innych należności niż te, których wcześniej dochodził, a tylko ich kwota jest identyczna.

Sąd Rejonowy orzeknie merytorycznie co do roszczeń należycie określonych, ustalając, czy istnieją i w jakiej wysokości oraz odnosząc się do zarzutów podniesionych w postępowaniu przez pozwaną.

Sąd Rejonowy orzekając ponownie rozstrzygnie również o kosztach instancji odwoławczej (art. 108 § 2 k.p.c.), przy czym przy ustalaniu wyniku procesu będzie mieć na uwadze, że w części powództwo zostało prawomocnie oddalone.

Z tych względów na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.